

Sygn. akt I UK 222/16

POSTANOWIENIE

Dnia 23 marca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania A. L.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.
o prawo do emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 23 marca 2017 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 9 lutego 2016 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Ubezpieczony A. L. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 9 lutego 2016 r.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie prawa materialnego: art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w związku z art. 2a ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 963 ze zm.), przez ich niewłaściwe zastosowanie, a tym samym przez naruszenie konstytucyjnej zasady równego traktowania, w tym prawa do równego traktowania zarówno w obowiązkach, jak i prawach osób z tytułu wypełniania takich samych obowiązków, co w konsekwencji doprowadziło do pozbawienia skarżącego A. L. prawa do wcześniejszej emerytury, pomimo uiszczania przez niego składek na ubezpieczenie społeczne w wysokościach analogicznych do składek uiszczanych przez pracowników, którym następnie prawo

do wcześniejszej emerytury przysługiwało, a także pomimo świadczenia przez niego pracy wypełniającej wszystkie immamentne cechy stosunku pracy, a także spełniającej kryteria pracy wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy w szczególnych warunkach; art. 22 § 1 i § 1¹ k.p., przez jego niewłaściwe zastosowanie, a w konsekwencji uznanie, że A. L. świadczył na rzecz Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w K. pracę na podstawie stosunku członkostwa, pomimo że w aktach osobowych skarżącego brak jest pisemnej deklaracji potwierdzającej przyjęcie go w poczet członków spółdzielni, która jest dokumentem warunkującym takie przyjęcie, a w konsekwencji pomimo braku jednoznacznego potwierdzenia w aktach osobowych odwołującego się z RSP w K., czy świadczył on pracę na podstawie spółdzielczej umowy o pracę, co w zestawieniu z udowodnionym zakresem pracy A. L. charakteryzującym się podporządkowaniem pracowniczemu, stałym, wyznaczonym miejscem pracy, stałym czasem pracy określanym przez prezesa spółdzielni, a także wystawionym świadectwem pracy będącym dokumentem obligatoryjnym w przypadku zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, powinno prowadzić do wniosku, że bez względu na nazwę łączącej strony umowy, zatrudnienie było wykonywane na podstawie stosunku pracy; art. 32 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 887 ze zm., dalej ustawa emerytalna) w związku z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), przez ich niewłaściwe zastosowanie skutkujące odmową przyznania skarżącemu prawa do wcześniejszej emerytury, pomimo spełniania przez niego wszystkich przesłanek wskazanych w naruszonych przepisach, jedynie z uwagi na uznanie, iż wyłącznie świadczenie pracy na podstawie umowy o pracę uprawnia do otrzymania takich świadczeń, podczas gdy przepisy te stanowią, iż szczególne uprawnienia przyznawane są ubezpieczonym, będącym pracownikami zatrudnionymi w szczególnych warunkach - o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia - co prowadzi do wniosku, iż decydującym kryterium odnośnie rodzaju pracy ubezpieczonego jest jej charakter, a

nie podstawa wykonywania.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazując, że przemawia za tym „występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego polegającego na konieczności wyjaśnienia, czy sam fakt istnienia stosunku członkostwa w rolniczej spółdzielni produkcyjnej w sytuacji jednoczesnego występowania wszystkich immamentnych cech stosunku pracy w rozumieniu art. 22 § 1 kodeksu pracy uprawnia do odmowy przyznania przez organ rentowy ubezpieczonemu prawa do wcześniejszej emerytury w sytuacji, gdy spełnia on wszystkie przewidziane do tego przesłanki określone w art. 32 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz w § 4 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W niniejszej sprawie wyjaśnienia wymaga, czy osoba, która faktycznie świadczyła w określonym miejscu pracę w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze w rozumieniu ww. przepisów - może być pozbawiona prawa do wcześniejszej emerytury, tylko i wyłącznie z powodu tego, że łączący ją z zakładem pracy stosunek prawny formalnie nie był jedynie stosunkiem pracowniczym, ale stosunkiem opartym również na stosunku członkostwa - pomimo, że jego praca świadczona była w reżimie z art. 22 § 1 kodeksu pracy, a w konsekwencji, czy uzasadnia to zróżnicowanie sytuacji prawnej ubezpieczonych członków rolniczych spółdzielni w stosunku do pracowników świadczących pracę na podstawie umowy o pracę. W ocenie odwołującego, objaśnienia wymaga, czy w ww. sytuacji można różnicować uprawnienia osób wykonujących *de facto* taką samą pracę polegającą na narażeniu życia i zdrowia na szkodliwe warunki pracy, a także odprowadzających składki na ubezpieczenie społeczne w takiej samej wysokości, jedynie z uwagi na nazwę łączącego strony stosunku (a w niniejszej sprawie nawet z uwagi na brak jednoznacznego potwierdzenia, czy odwołującego A. L. łączył z pracodawcą stosunek członkostwa). Zdaniem skarżącego odmienna wykładnia nie uwzględnia motywu przyświecającego ustawodawcy w stworzeniu instytucji przewidzianej w art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych opierającego się na założeniu, że praca wykonywana w szczególnych warunkach

stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku przyczynia się do obniżenia wydolności organizmu, stąd też osoba wykonująca taką pracę ma prawo do emerytury wcześniej niż inni ubezpieczeni”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozmiennieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. W konsekwencji nie można uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeśli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii przedstawianej w skardze i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka z 2003 r. nr 13, poz. 5; z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578).

Kwestia dotycząca prawa członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym była już wielokrotnie przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego, a stosowne orzecznictwo jest bogate i ugruntowane. Już w wyroku z dnia 18 stycznia 2005 r., II UK 136/04 (LEX nr 602703) Sąd Najwyższy jednoznacznie rozstrzygnął, że jako praca w szczególnych

warunkach w rozumieniu przepisów art. 32 ustawy emerytalnej nie może być kwalifikowana praca wykonywana w ramach stosunku członkostwa w rolniczej spółdzielni produkcyjnej. Stanowisko to zostało podtrzymane w wyroku z dnia 25 stycznia 2005 r., I UK 142/01 (ONSP 2005 nr 17, poz. 272), w którym stwierdzono, że praca w charakterze członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej nie daje prawa do przejścia na emeryturę w wieku niższym niż podstawowy wiek emerytalny z uwagi na zatrudnienie w szczególnych warunkach, oraz w późniejszych orzeczeniach (por. np. wyroki z dnia 21 października 2009 r., I UK 115/09, LEX nr 558571; z dnia 8 grudnia 2009 r., I UK 186/09, OSNP 2011 nr 13-14, poz. 189 oraz z dnia 20 czerwca 2011 r., I UK 83/11, dotychczas niepublikowany oraz z dnia 25 kwietnia 2012 r., I UK 384/11, Gazeta Prawna 2012 nr 15, s. 7), w których wyrażono zgodnie pogląd, że po pierwsze - podstawą świadczenia pracy w rolniczej spółdzielni produkcyjnej lub innej spółdzielni zajmującej się produkcją rolną przez jej członka nie może być stosunek pracy (wykonywanie pracy na podstawie ważnego stosunku członkostwa wyklucza kwalifikowanie jej jako stosunku pracy), po drugie - okres wykonywania pracy w charakterze członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej nie może zostać zaliczony do okresu, od którego zależy nabycie prawa do wcześniejszej emerytury z art. 32 ustawy emerytalnej oraz po trzecie - przedstawione w art. 32 ustawy emerytalnej ograniczenie prawa do wcześniejszej emerytury jedynie do wypadków świadczenia pracy w charakterze pracownika nie jest niezgodne z konstytucyjną zasadą równego traktowania (art. 32 Konstytucji RP) (por. także postanowienie z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 325/11, LEX nr 1125267). Sąd Najwyższy nie dostrzega w skardze kasacyjnej wystarczających argumentów przemawiających za odstępniem od tej wykładni.

Dodać też trzeba, że u podstaw postawionego pytania leży założenie o nieuprawnionym nierównym (gorszym) traktowaniu wykonujących zatrudnienie w rolniczej spółdzielni produkcyjnej jedynie z uwagi na nazwę łączącego strony stosunku (a w niniejszej sprawie nawet z uwagi na brak jednoznacznego potwierdzenia, czy odwołującego A. L. łączył z pracodawcą stosunek członkostwa), gdy tymczasem z ustaleń faktycznych wynika, że skarżący pełnił funkcję członka zarządu Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w K., a od 1 września 1986 r. pełnił obowiązki prezesa zarządu. W konsekwencji, twierdzenie skarżącego, że

członkiem rolniczej spółdzielni produkcyjnej pozostawał jedynie formalnie, a faktycznie wykonywał zatrudnienie w reżimie pracowniczym, pozostaje poza stanem faktycznym sprawy.

Skarżący nie zdołał zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania jego skargi przez Sąd Najwyższy, wobec czego z mocy art. 398⁹ k.p.c., należało postanowić jak w sentencji.